

ZAČELA SO SE POGAJANJA MED DUNAJEM IN BEOGRADOM

Usoda slovenske in hrvatske manjšine

Mirovna pogodba še zmerom ni izvedena - Silen vpliv nemških nacionalistov na avstrijsko vlado

Prejšnji četrtek je bil na Dunaju zaključen uvodni del pogajanj, ki so se pred kratkim pričela med Avstrijo in Jugoslavijo. Sosedni državi sta si postavili za cilj, da razčistita vsa vprašanja in poravnata vse spore, ki so ostali nerešeni v njihovih političnih, gospodarskih in kulturnih odnosih.

Dunajsko uradno obvestilo pravi, da potekajo razgovori v ozračju »medsebojnega razumevanja in prijateljstva.«

Za nas in vse Slovence, kjerkoli na svetu žive, je najzanimivejše in najvažnejše to, da bodo pri pogajanjih obravnavali tudi položaj slovenske manjšine na Koroškem in Štajerskem ter hrvatske narodne skupine na Gradiščanskem.

Da bi bili naši bralci natančno poučeni, za kaj pravzaprav gre, moramo o zadevi spet obširneje spregovoriti.

SLOVITI 7. ČLEN POGODBE

Pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji so zapisane v mirovni ali tako imenovani Državni pogodbi, sklenjeni med štirimi veldžavami in avstrijsko republiko na Dunaju dne 15. maja l. 1955. V znamenitem njenem 7. členu čitamo v bistvu naslednje:

1. *Narodne manjšine imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvatskem jeziku in do primerne števila lastnih srednjih šol.*

2. *V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvatskim ali mešanim prebivalstvom se slovenščina oziroma hrvaščina pripusti poleg nemščine kot uradni jezik. V takih okrajih so uradni in krajevni napisi sestavljeni ravno tako v slovenskem ali hrvatskem kot v nemškem jeziku.*

3. *»Prepovedati je treba delovanje organizacij, ki merijo na to, da bi slovenskemu in hrvatskemu prebivalstvu odvzele značaj in pravice narodne manjšine.«*

To so v jedru mednarodne obveznosti, ki jih je avstrijska republika vzela nase do narodnih manjšin ter zato dobila vso Koroško ter tako pod svojo oblast spet vse ondote Slovence.

V ČEM JE SPOR?

Človek bi sodil, da so se avstrijski Nemci zares zelo poceni izmotali iz zadnje vojne. Čeravno so se do poslednjega trenutka borili ob strani Hitlerja ter z njim divjali in ropali po Balkanu, jim ni bilo treba odstopiti Jugoslaviji niti ene slovenske vasi. Sovjetska Rusija in zapadnjaki so zahtevali od njih le to, da zagotove Slovincem in Hrvatom manjšinske pravice, ki smo jih ravnokar omenili.

Vsako bi mislil, da bi Avstrija morala biti zaveznikom in zlasti Rusiji za to večno hvaležna ter da bo rade volje in vestno izpolnila vsaj malenkostne obveznosti do narodnih manjšin.

Toda zgodilo se je drugače. Razen tega, da je dunajska vlada ustanovila lani slovensko gimnazijo v Celovecu, ni od podpisa Državne pogodbe do danes dala Slovincem in Hrvatom ničesar!

Na sodnijah in v vseh uradih manjšinskega in narodno mešanega ozemlja je še vedno izključni uradni jezik nemščina, o dvojezičnih javnih in krajevnih napisih ni nikjer ne duha ne sluha! Avstrijska vlada mirno gleda, kako razne nacionalistične organizacije uprizarjajo po državi pravcate gonje zoper manjšine, drzno zahtevajoč pred vso javnostjo, naj se jim ne priznajo pravice, ki jim pritičejo po mirovni pogodbi in avstrijski ustavi.

BOJ ZA OSNOVNE ŠOLE

Toda to ni še vse! Nemški zagrizenci hočejo odvzeti Slovincem celo tiste pravice, ki jih že imajo, ter iznova začeti velikopotezno raznarodovati naše koroške brate.

Sredstvo, s katerim bi radi to dosegli, so, kot je bilo zmerom, osnovne šole.

Zloraba krščanskih načel

Najvažnejše pri tem pa je bilo, da sta se nemška večina in slovenska manjšina po dolgoletnih bojih sporazumeli ter se je na Koroškem ustavilo raznarodovanje s pomočjo šole.

Avstrijski državniki so znali novo ureditev šolstva politično zelo spretno in temeljito izkoristiti. Na pogajanjih, ki so jih vodili z zavezniki v Londonu, Moskvi in Parizu, so se s ponosom sklincevali na napredno šolsko odredbo, sestavljeno po švicarskem vzoru, s katero da sta oba naroda v deželi zadovoljna: zloglasne germanizacije je za vselej konec, napočila je nova doba prijateljskega in plodnega nemško-slovenskega sodelovanja.

To dokazovanje je znatno pripomoglo, da je ostala vsa Koroška pod Avstrijo.

Brž ko je pa bila maja 1955 podpisana Državna pogodba, so nemški nacionalisti začeli brenkati na druge strune. Najprej so si izmislili laž, ki jo sedaj vztrajno širijo po časopisju, da je namreč šolska odredba iz okt. 1945 izšla pod pritiskom zapadnih zaveznikov, tedanjih upraviteljev Koroške.

O šolski ureditvi, na katero so bili prej tako ponosni, danes trde, da je nedemokratska in v ostrem navzkrižju z naravnimi pravicami staršev, zakaj edino roditeljem da

Takoj po koncu vojne, ko avstrijski Nemci niso še vedeli, kaj bo s Koroško, ter so se upravičeno balili, da zgube pretežno slovensko ozemlje južno od Drave, so kajpada na vse kriplje skrivali svoje raznarodovalne gone in namene. Bojazen jih je čez noč naredila uvidne, pametne in pravične. Posledica je bila, da so se s Slovenci z lahkoto sporazumeli.

Pri ureditvi šolstva so si vzeli za zgled Švico, v prvi vrsti kantone Basel, Granbünden in Fribourg, kjer tudi živita drug poleg drugega dva naroda. Jezikovno vprašanje so tam rešili na ta način, da so prisilili otroke se naučiti obeh deželnih jezikov.

Isto načelo naj bi veljalo v južni Koroški. Tako so vse nemške koroške stranke in tudi organizacije Slovencev 31. oktobra 1945 sprejele šolsko odredbo, po kateri so bili na narodno mešanem ozemlju učenci obvezani se učiti obeh jezikov: Slovenci nemščine, Nemci slovenščine. Pouk naj se opravlja v prvih letih v materinščini, obenem naj se pa poučuje nekaj ur na teden tudi jezik sosednega naroda.

Slovenci so privolili celo v to, naj se v zadnjih razredih opravlja pouk v nemščini, slovenščina pa predava do kraja šolske dobe nekaj ur na teden.

pritiče pravica določiti, katero šolo naj obiskujejo njihovi otroci. Kdo sme nemške učence prisiliti, da se uče slovenščine?

BELO JE POSTALO ČRNO

Tako umovanje je seve jako zvičajno in zapeljivo, kajti načelo, da imajo starši po prirodnem pravu v prvi vrsti pravico odločati o vzgoji svojih otrok, je nesporno in globoko krščansko.

Toda avstrijski socialisti in katoličani so to načelo poznali tudi oktobra 1945, a tedaj so bili mnenja, da mu nova šolska odredba v ničemer ne nasprotuje. »Vzgoja je eno«, so takrat govorili in pisali, »drugo je splošna izobrazba. Država ima neizpodbitno pravico zahtevati od državljanov, da se nauče čitati, pisati in računati, da poznajo vsaj malo zemljepisja in si sploh prisvoje toliko izobrazbe, kolikor je nujno potrebujejo za življenje. Zakaj naj bi ne smela država tudi predpisati, da se morajo otroci naučiti jezika sodeželanov, kot to zahtevajo Švicarji? Kakšna krivica se s tem dela staršem?«

Ko se govori o pravicah roditeljev, smo brali tedaj v avstrijskem časopisju, ne sme mo pretiravati. Saj so se l. 1870, ko je stara

NOVICE Z VSEGA SVETA

SE NE MOREJO ZEDINITI

Sovjetska vlada je pred nekaj dnevi sporočila zapadnim velesilam, da sprejema tudi sestanek zunanjih ministrov obeh sprtih taborov, samo da bi se pospešil sporazum med komunističnim in zapadnim svetom.

Mednarodna javnost je videla v tem pomembno popuščanje Moskve in se globoko oddahnila: boljše stvari so se naposled sprjaznili tudi z Dullesom, poravnava se torej približuje.

Kar iznenada je pa prišlo spet razočaranje. Amerika je sovjetski predlog odklonila, češ da bi po nameri Moskve zunanji ministri imeli le nalogo, da pripravijo sestanek načelnikov vlad, ne smeli bi pa obravnavati spornih vprašanj, ki razdvajajo človeštvo.

Kakšen pomen — je v torek poudaril Dulles v imenu svoje vlade — naj ima sestanek, o katerem nihče ne ve, ali bo uspel? Če nismo gotovi uspeha, je boljše, da ga sploh ne skličemo.

Zborovanje, na katerem bi se le medsebojno napadali, a ničesar sklenili, bi narode samo razočaralo in stanje v svetu še poslabšalo. Ako Rusi zares žele sporazum, naj privolijo v to, da se sestanek načelnikov vlad skrbno in vsestransko pripravi, kajti edino to bo dokaz, da resno mislijo.

ZEDINJEVANJE ARABCEV

V glavnem mestu Sirije Damasku je bilo v nedeljo veliko ljudsko zborovanje, na katerem so razglasili, da se nedavno ustanovljeni Združeni arabski republiki priključi tudi kraljevina Jemen, ležeča na skrajnem jugu Arabskega polotoka.

Dežela sicer ne meji niti na Egipt niti na Sirijo, saj jo loči od njiju približno 1000 km, a od politične združitve z njima si obeta vendar velike koristi. Jemenski prestolonaslednik Mohamed Al Badr je na shodu izrazil upanje, da mu bosta Egipt in Sirija pomagala »osvoboditi južno Arabijo«. Cikal je na važno pomorsko operišče Aden, ki je danes pod oblastjo Velike Britanije.

Odkrit razkol

S tem je jasno nakazana smer bodoče politike nove arabske državne tvorbe: uperjena bo zoper Jude in zapadne kolonialne velesile.

To politiko navdihuje seve Naser, čigar težnjam po vodstvu v arabskem svetu nasprotujejo pa tudi mnoge arabske države, tako kraljevini Irak in Jordanija, kateri sta se v obrambi pred Naserjem nedavno tega takisto združili v višjo državno skupnost. Naser ju je zavoljo tega označil v Damasku za »sodelavki Judov in imperialistov« ter s tem priznal, da razdvaja Arabce globok razkol.

Saudska Arabija in Libanon se doslej v spor nista hotela mešati. Ostati hočeta še naprej samostojni ter se ne nameravata priključiti nobeni izmed novoustanovljenih zvez, marveč biti z obema le v prijateljskih stikih.

Pristop Jemena k Združeni arabski republiki je vsekakor spet okrepil Naserja. Jemen šteje 4 in pol milijona duš, tako da bo Naser sedaj vladal državi z nad 32 milijoni prebivalcev.

NARODNI ZAGRIZENCI

Goriška republikanska stranka je smatrala za potrebno, da se s posebnim razglasom tudi ona priključi italijanskim nacionalistom v Trstu, ki se besno upirajo dvojezičnosti na našem ozemlju. Gospodje so se obenem svečano obvezali, da pojdejo v boj tudi proti oblastvom, če bi tržaškimi Slovincem v tej stvari popustila.

Duhovni oče republikanskega gibanja je, kot znano, Giuseppe Mazzini, velik apostol enakopravnosti in bratstva med narodi. Kar uganjajo naši republikanci, se pravi tolči Mazzinija s kolom po glavi.

NEZNOSNA BREMENA

Zedinjene države nameravajo s 1. julijem, ko se začne njihovo novo finančno leto, zvišati proračun za obrambo. Eisenhower je na parlament naslovil zahtevo, naj bi postavka za vojaške namene znašala 28 bilijonov lir. To je za naše pojme res zvezdoslovna številka. Sovjetski proračun za iste vojaške namene je temu približno enak.

Koliko dobrega bi se dalo napraviti za socialno in duhovno blaginjo ljudstva s tolikim denarjem! Da narodi čedalje odločneje zahtevajo od državnikov splošno razoroževanje, je torej več ko upravičeno.

TITO PROTESTIRA

Amerika je, kot znano, predlagala rimski vladi, naj bi se tudi na ozemlju Italije izgradila oporišča, iz katerih bi v slučaju vojne lahko lučali atomske izstrelke in vodikove bombe proti Sovjetski Rusiji in njenim zaveznikom.

Spor med Cerkvijo in državo v Italiji

Povod za spor sta dala mlada zakonca Bellandi v mestecu Pratu, ki se nista hotela poročiti v cerkvi, temveč samo civilno na občini.

Ondotni škof msgr. Fiordelli ju je zavoljo tega označil za »javna grešnika, živeča v priležništvu«, ter dal svoje pismo prečitati vernikom s priznico.

Mlada zakonca in njuni sorodniki so se čutili užaljene ter tožili škofa zaradi obrekovanja. Na obravnavi v Florenci se msgr. Fiordelli ni hotel prijaviti, marveč pisal predsedniku sodišča, da za svoja dejanja kot škof odgovarja »le Bogu, papežu in svoji vesti«.

Sodniki so tolmačili pismo tako, kot da jim škof ne priznava pravice, da bi mu sodili. To je bil bržkone tudi vzrok, da so ga zastran obrekovanja obsodili pogojno na 40 tisoč lir kazni, na poravnavo sodnih stroškov ter na odškodnino zakoncema Bellandi, čeprav je državni tožilec predlagal, naj se msgr. Fiordelli oprsti.

»Kot v komunistični Kitajski«

Obsodba je izzvala presenetljive posledice. Najprej je sosedni nadškof v Bologni kardinal Lercaro odredil v svoji škofiji cerkveno žalovanje, ki naj traja do oljčne nedelje. Vsak dan naj ob 6. uri zvečer zvoni jo v vseh cerkvah 10 minut zvonovi.

Maršal Tito je v ponedeljek imel razgovor z dopisnikom New York Timesa g. Sulzbergerjem, kateremu je izjavil, da bi taka odstrelišča posredno ogrožala tudi Jugoslavijo. Zato razmišlja sedaj Beograd o obrambnih ukrepih, ki pa bodo v prvi vrsti diplomatske in ne vojaške narave.

LEPE RAZMERE

Danes teden se je pripetil v Milanu eden najdrznejših roparskih napadov v novejši zgodovini Italije.

Ko so iz neke banke prepeljevali v zastraženem oklopnem avtomobilu kovinaste zaboje s 100 milijoni lir, se je zaletel v voz neki avto. Medtem ko sta se šoferja kregala, kdo je kriv, so se približala še 3 druga vozila. Začelo se je splošno vpitje in prerekanje. V umetno uprizorjeni zmedbi so trije roparji planili v vozilo, natovorjeno z bankovci, s samokresi ustraževali čuvaje ter naglo prenesli zaboje v svoje avtomobile.

Preden so se šofer in spremljevalca zavedli, so roparji s plenom izginili kot kavra. Policija jih išče po vsej državi in v inozemstvu.

Rop je vzbudil vsesplošno pozornost zavoljo tega, ker je bil izvršen ob belem dnevu sredi najbolj obljudene ulice v središču mesta.

Zares lepe razmere v ponosni prestolnici napredne Lombardije.

VIHAR NA MORJU

Od sobote opoldne je vsa Turčija v žalosti. Vsi listi so črno obrobljeni in objavljajo poročila o strašni nesreči v Marmarskem morju, ki je terjala 400 mladih žrtev. Iz luke Izmir je opoldne odplul potniški parnik Uskudar. Bil je natlačen z dijaki srednjih šol, ki so šli na izlet. Nenadoma je nastal silen vihar, ki je parnik dobesedno prekučnil v globine. Preiskava je dognala, da je nesreče sokriv tudi kapitan, ki je vkrcal na ladjo sto ljudi več, kot bi jih smel.

Zgledu kardinala Lercara so sledili tudi nekateri drugi škofje. Pij XII. je pa v znak protesta proti obsodbi odpovedal običajno praznovanje obletnice svojega kronanja, ki bi moralo biti 12. marca v cerkvi Sv. Petra v Rimu.

Najostreje pa je nastopilo glasilo Kat. Akcije Il Quotidiano: »Izredno grenak keklj, ki ga dandanašnji nudijo italijanskim katoličanom«, je napisal list, »je prekipel... Kot katoličani in Italijani se moramo zgroziti ob misli, da se škofje v Italiji ravno tako obsojajo kot v komunistični Kitajski«.

Glasilo Kršč. demokracije Il Popolo je primerjavo italijanskih cerkvenih razmer s tistimi na Kitajskem javno odklonilo, senator Zoli je pa izjavil v Florenci naslednje: »Kot katoličan me obsodba žalosti, kot ministrski predsednik pa menim, da mora pravica iti svojo pot«.

Značilna je tudi izjava nadškofa iz Pise msgr. Camozza: »Mi soočujemo sodnike, zakaj gorje, če bi izgubili spoštovanje do zakonov, ki so za vse enaki. Niti ne misel nam ne pride, da so škofje izvzeti od kazni za navadne zločine«.

Iz vsega tega vidimo, da spor, ki je nastal, tudi katoličani in škofje različno presojujejo. Zadnje dneve se spor hvala Bogu ublažuje, kar je očitno razvidno tudi iz pisanja vatičanskega glasila Osservatora Romana.

Po svetu

Združene države — Strokovnjak za krvne boleznine dr. Hargreaves je pred sodiščem v Brooklynu izjavil, da prah DDT, ki ga uporabljamo proti mrčesu, v nekaterih okoliščinah človeku zelo škoduje; povzroči lahko leukemijo ali krvni rak, slabokrvnost in druge bolezni.

Sovjetska zveza — Rusi so preizkusili manjšo potniško ladjo, ki so ji dali ime »ladja — raketa«, ker plove po rekah s hitrostjo 75 km na uro. Na njej je prostora za 70 oseb in ima še tole posebnost. Spredaj so nameščeni propelerji, vrteči se s tako silo, da dvignejo, ko dosežejo določeno hitrost, trup ladje nad vodno gladino. Nov parnik bodo razstavili na velesajmu v Leipzigu.

Sibirija — Pri graditvi nove električne centrale na Angari v Sibiriji so našli na grobove bojevnikov iz kamene dobe. V njih so našli čudno oblikovane strelice, slonokoščen nož in lep lok. Strokovnjaki domnevajo, da gre za ostanke kulture, ki je tam cvetela pred 5 tisoč leti.

Kanada — Po zadnjih vesteh je v Kanadi 600 tisoč brezposelnih. V januarju je iskalo dela več ko 800 tisoč oseb. To je najvišje število brezposelnih, kar jih je dosegla Kanada v povojnem času.

Egipt — Pred kratkim so italijanski arheologi odkrili pri Wadi - Halfa na egiptovsko-sudanski meji petnajst piramid iz faraonovih časov, ki so bile pokopane v puščavskem pesku. Na truplih ali mumijah v teh grobovih počivajočih egiptovskih kraljev je bilo

»Znamenit« zgodovinar

Goriški kanonik E. Marcon je napisal knjižico Arcivescovo Carlo Margotti, ki je izšla v Cedadu. Marcon, ki se sam ima za poznavalca goriške zgodovine, sega v spisu tudi v preteklo dobo goriške nadškofije. Piše pa, kakor v marsikaterem drugem svojem spisu, zelo nestvarno, da ne rečemo celo strupeno o vsem, kar je slovenskega. Gospod kanonik stolnega kapitlja prikazuje Margottijeve predhodnike, goriške nadškofe, kot zagrizene slovenske nacionaliste, ki so deželo poslovenjali in raznarodovali. Po zgodovinarjevem mnenju je torej Posočje poslovenil nadškof Zorn ali Sedej. Ali so poprej po kanonikovem mnenju tam prebivali kakšni Marconi? Očita tudi slovenskim nadškofom, da so bili sluge avstrijskih cesarjev.

Potem ko je kanonik postavil svoje bivše predstojnike v napačno luč, začne brenkati na druge strune, ki tudi za pokojnega nadškofa Margottija niso ugodne. O njem namreč trdi, da je bil branitelj italijanstva ob Soči in Timavu. Pričakovali bi, da bi kot duhovnik prikazal svojega bivšega nadškofa v prvi vrsti kot verskega poglavarja obeh narodnosti v škofiji in ne kot nacionalista. Morda mu ni prav, ker je Margotti svoj čas obsodil rop podobe svetogorske Matere božje, pri katerem so bili udeleženi tudi znani neznanci, katere je msgr. Margotti celo trenutno izobčil. Zgodovinar Marcon pa prikazuje ta rop kot »sacro gesto« — »sveto dejanje!« In tako gre opisovanje Margottijevega nadškofovanja v neobjektivnem in nacionalističnem slogu dalje.

Sicer se pa ni kaj čuditi. Kot smo slišali, je g. Marcon celo pri predavanjih za učitelje, kamor zahajajo tudi Slovenci, imenoval naš jezik v žaljivem tonu »dialetto s'ciavo«. Vse to v duhu krščanske strpnosti in zgodovinske nepristranosti!

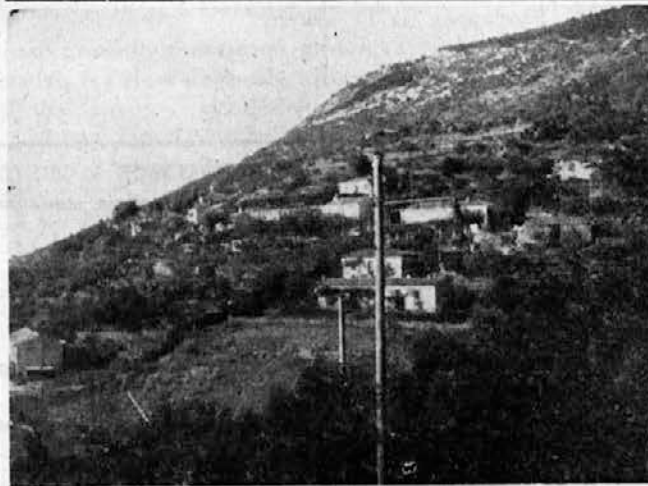
Nadvse čudno pri tem je, da je prav ta gospod prišel med sodelavce letošnjega koledarja Mohorjeve družbe s svojim bornim spisiščem o Doberdobu. Boljše zgodovinarje bi morda urednik našel v vasi sami.

tudi mnogo zlatih okraskov. Piramide so stare nad 3500 let.

Amerika — Neko ameriško podjetje je začelo izdelovati posebno vrsto obešalnikov. Na njih koncih sta dve kristalni posodici, napolnjeni s kemično snovjo, ki uničuje sproti molje in njegove ličinke.

Francija — Pred sodiščem v Parizu se zagovarja zdravnik Pierre Assema, ker je pri nekem porodu uporabil naslednje zdravilo: ko je mlada ženska vsa razburjena in preplašena zaradi popadkov pridrvela v bolnišnico, jo je zdravnik najprej pošteno ocmokal. Porod se je izvršil popolnoma v redu, toda materi so se poznale še petnajst dni sinje marge na obrazu. Zdravnik se brani, da je pri histeričnih ženskah emokanje edino učinkovito sredstvo, da se pomirijo in nato normalno rodijo.

Jugoslavija — Šofer Drago Sporer se je na poti v Virovitico znašel naenkrat pred čredo ovac. Ko je zatrobil, so se razbežale, a na cesti je ostalo majhno belo jagnje in prestrašeno buljilo v avtomobil. Zdelo se je, da je žival zgubljena, ko je pritekla stara ovca, zgrabila z zobmi jagnje za dlako in ga iztrgala smrti.

Barkovlje

Usoda slovenske in hrvatske manjšine

(Nadaljevanje s 1. strani)

Avstrija vpeljala splošni obvezni pouk, našli ljudje, ki so trdili, da država krši naravne pravice staršev že zato, ker sili njihove otroke — v šolo!

Tako treznega in pametnega razmotrivanja danes na žalost ne srečaš več v avstrijskem tisku. Vsi samo zahtevajo, naj se odpravi na južnem Koroškem obvezno učenje slovenščine.

KAJ BO NAREDIL DUNAJ?

Za nemške otroke, pravijo, je treba ustanoviti čisto nemške, za slovenske čisto slovenske šole, če pa hočejo Slovenci imeti poleg tega zase še dvojezične, jih lahko dobe. Starši naj se zatem svobodno odločijo, kam bodo poslali otroke.

Stvar zveni zelo demokratično in pravično, a služi v resnici samo germanizaciji našega ljudstva. Nemški nacionalisti računajo namreč s tem, da bodo med nezavednimi in socialno odvisnimi Slovenci lahko razvili velikopotezno gonjo proti slovenskemu šolstvu, poslužujoč se gesla: »Kdor hoče za svoje otroke slovenski pouk, dokazuje, da je jugo-

NOVICE

KITAJSKA IN JUGOSLAVIJA

Pretekli teden je bil v Beogradu podpisan dogovor o trgovinski izmenjavi blaga med obema deželama. Jugoslavija bo izvažala na Kitajsko zlasti razne kemične proizvode, zdravila, stroje, tobak in tkanine, iz Kitajske pa prejela predvsem kositer, žveplo, avtomobilske gume, svilo, čaj, riž in drugo hrano.

Vrednost izmenjanega blaga bo letos znašala 7 milijonov angleških šterlingov, to je 11 milijard 550 milijonov lir. Namen obeh vlad je, kitajsko-jugoslovansko trgovino v bodoče znatno povečati.

VEČNI DAN

V New Yorku so inženirji izdelali načrt, po katerem naj bi nad velemestom sijali ponoči štirje orjaški svetilniki, tako da bi ceste bile svetle kot ob belem dnevu. Vsaka žarnica bi bila močna 540 milijonov sveč. Tehniki so na načrt ponosni, zdravniki ga pa ostro odklanjajo, češ da bi svetloba škodila zdravju prebivalcev, zlasti njihovim živcem.

V GMOTI KAČ

Anita Ciriaci, hroma in gluhome ma starka iz Ascoli Piceno, je doživela pretekli teden grozno noč. Ko se je sredi teme prebudila, je opazila, da leži v gmoti kač. Z nadčloveškim naporom se je vrgla s postelje, a od strahu padla v nezavest.

Tako jo je zjutraj našel sin na tleh. Kače so se bile priplazile iz bližnjega potoka v toplo spalnico. Sin je golazen izvečine pobil s paličo, ubogo ženo so pa oddali v zdravniško oskrbo.

slovenski iredentist, titovec in komunist! Dober in zvest Avstrijec pošilja otroka v nemško šolo!»

S socialnim pritiskom upajo spraviti mnogo naše dece v svoje šole ter jo ponemčiti.

Najbolj žalostno pa je, da dunajska vlada k takemu početju trdovratno molči. Do danes ni prepovedala delovanja niti ene nacionalistične organizacije, boreče se zoper manjšine, čeprav bi bila po mirovni pogodbi dolžna to storiti.

Nasprotno! Zdi se, da je celo vlada sama podlegla pogubnemu vplivu nacionalistov. Šaj je tudi ona mišljenja, da je treba obstoječo ureditev šol na južnem Koroškem spremeniti. Na Dunaju pripravljajo za Slovence nov šolski zakon. Kakšna bo njegova vsebina, še ne vemo, a se bojimo, da bo slabši od sedanje odredbe.

To so manjšinske zadeve, o katerih bodo zastopniki Avstrije in Jugoslavije prihodnje mesece razpravljali in odločali.

Upamo, da bo dunajska vlada že zastran tega uvidevna, ker bi sicer zgubila vsako moralno legitimacijo se potegovati za pravice lastne manjšine na Južnem Tirolskem.

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Na ponedeljkovi seji pokrajinskega sveta se je nadaljevala razprava o proračunu za tekoče leto. Slovensko javnost bo zanimal zlasti nastop komunističnega svetovalca Karla Šiškoviča, ki je povsem neupravičeno vzbudil val ogorčenja med monarhisti in fašisti ter celo med nekaterimi demokristjani. Slovenski svetovalec je namreč v začetku smatral za potrebno odločno obsoditi gonjo, ki so jo tržaški nacionalistični krogi zadnji čas vzdignili proti slovenskim lepakom, ki naše mladeniče pozivajo na nabor, ter proti dvojezičnemu uradovanju na sodiščih. Njegove besede so zlasti razkačile dva demokristjanska svetovalca, ki sta v znak protesta zapustila sejno dvorano, kar so kmalu zatem naredili tudi fašisti. Monarhist Antonini pa je zahteval, naj se Šiškovičeva izvajanja ne zaheležijo v zapisniku. Ker sta predsednik pokr. sveta ter voditelj demokristjanov Persoglia njegovo zahtevo odbila, je monarhist izjavil, da bo moral svet na prihodnji seji razpravljati tudi o dvojezičnosti.

Svetovalec Šiškovič je nato govoril o stanju, v katerem se nahajata slovenski gimnaziji. Pritožil se je, ker je pokrajinska uprava nakazala tema zavodoma premalo denarja za učila in ker ni še uredila službenega položaja dveh tajnic. Izrazil pa je zadovoljstvo, da je pokrajina določila 180 milijonov za gradnjo nove slovenske gimnazije ter nadaljnjih 20 milijonov za njeno opremo. Končno je zahteval, naj se novo poslopje čimprej zgradi, in sicer v kraju, ki je najbolj primeren za slovenske dijake.

Ta primer v pokrajinskem svetu spet zgovorno dokazuje, kako je šovinistična in poganska miselnost globoko zakoreninjena tudi v vodilnih predstavnikih tukajšnje demokristjanske stranke. Tega žalostnega dejstva katoliški Slovenci na Tržaškem ne moremo in ne smemo prezreti, zlasti sedaj, ko se bližajo državnozbornske volitve!

OPČINE

Zvedeli smo, da je 38 openskih družinskih poglavarjev, ki stanujejo okrog trga Brdine in v bližnjih ulicah, te dni poslalo tržaški kvesturi vlogo, v kateri zahtevajo, naj policijska oblastva ne dovole, da se na omenjenem trgu letos postavijo vrtiljak. Oblastva so doslej vedno dovoljevala, da so tu postavljali vrtiljak, kioske z raznimi igrami, zvočnike itd., tako da se je po vsej bližnji okolici pozno v noč širil velik trušč in streljanje. Ker se trg nahaja prav sredi Opčin, je neznošen hrup ljudem onemogočal delo in počitek.

Čudimo se, da se oblastva sama niso doslej za to zanimala, saj vemo, kako ostro nastopajo proti kalivcem nočnega miru tako na ulicah kakor v javnih prostorih.

TEČAJ ZA NATAKARJE

Na pobudo devinsko-nabrežinske občine se v Sosljanu v kratkem prične tečaj za nata-

karje in bariste. Namen tečaja je, da se domača mladina nauči tega poklica ter se nato zaposli v devinskih in sesljskih hotelih in restavracijah. Zaradi pomanjkanja izvežbanega kadra so domači obrtniki doslej morali jemati v službo tujce.

Kdor se namerava udeležiti tečaja, naj se čimprej zgloši na županstvu v Nabrežini.

NABREŽINA

Prejšnji petek je bila redna seja našega občinskega sveta. Svetovalci so v glavnem razpravljali o prodaji zemljišč, saj se je v zadnjih tednih nabralo na županstvu okrog 10 novih prošenj. Na zemljiščih nameravajo prosilci sezidati stanovanjske hiše. Največ zanimanja je seveda za zemljišča ob obali, zlasti v Sosljanu.

Na koncu seje je dr. Janko Jež v imenu upravnega odbora predložil svetu resolucijo, ki odločno obsoja gonjo tržaških nacionalističnih strank in organizacij proti dvojezičnemu uradovanju na sodiščih. Resolucija obenem poziva vlado, naj končno začne izvajati določbe londonskega sporazuma, da se tako zaščitijo osnovne narodnostne pravice Slovencev na Tržaškem.

Resolucija je bila sprejeta soglasno. Zanimivo je, da so zanjo glasovali tudi vsi prisotni italijanski svetovalci.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALISCE V TRSTU
V soboto, 8. marca, ob 20.30 v dvorani na stadionu

»Prvi maj«, Vrdelska cesta 7
krstna predstava
THORNTON WILDER

»NASE MESTO«
igra v treh dejanjih

V nedeljo, 9. marca, ob 16.30 v Prosvetnem domu na Opčinah,

v torek, 11. marca, ob 20.30 v kino dvorani v Škednju
»NASE MESTO«

DOLINA

V petek se je v naši vasi in bližnji okolici bliskoma razširila žalostna vest, da se je pri delu smrtno ponesrečil 35-letni domačin Rudolf Mahnič. Pokojnik je bil kot električar zaposlen pri podjetju Italcementi, ki ima svoj kamnolom nedaleč od Riemanj. Ko je v transformatorski celici pregledoval naprave, je nenadno padel na tla, smrtno zadet od električnega toka visoke napetosti. Na kraj nesreče so kmalu zatem prišli bolničarji Rdečega križa, toda zdravniku ni na žalost preostalo drugo, kot da ugotovi smrt.

Pokojniku, ki zapušča ženo in 9-letno hčerko, naj sveti večna luč. Hudo prizadeti družini naj Bog pomaga prenesti veliko žalost! Vsi vaščani ji izrekamo globoko sožalje.

DR. TEODOR STEGU

Prejšnji petek je v častiljivi starosti 87 let umrl v Trstu znani slovenski tržaški sodnik dr. Teodor Stegu. Pokojnik je po dovršenih pravnih naukih stopil v sodnijsko službo. Njegovo prvo službeno mesto je bilo v Pulju, od koder je za nekaj časa šel na Dunaj, nato je bil sodnik v Gorici, leta 1905 pa je bil nameščen pri deželnem sodišču v Trstu, kjer je ostal do leta 1927. Ker je bil zaveden Slovenec, so ga tedanja fašistična oblastva kazensko premestila v Milan, od koder je prišel v Benetke, kjer je bil leta 1955 upokojen ter imenovan za svetnika kasacijskega sodišča.

Dr. Stegu je bil odličen pravnik. Po prvi svetovni vojni je v slovenščino prevedel italijanski kazenski zakonik in pravdni postopek ter bil obenem urednik Pravnega vestnika. Naj mu bo lahka barkovljanska slovenska zemlja! Njegovi gospe soprogi, sinovoma in vsem sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Po odstranitvi prof. Luzzatta-Fegiza

Odlok, s katerim je generalni komisar Palamara prejšnji teden nepričakovano odstavil predsednika Tržaške trgovinske zbornice prof. Luzzatta-Fegiza, je še vedno v ospredju zanimanja tržaške javnosti. Proti Palamarovemu ukrepu ogorčeno protestirajo ne samo levičarske in desničarske opozicionalne stranke, temveč tudi tržaške delavske in gospodarske organizacije. Zadeva bo imela odmev tudi v rimskem parlamentu, ker so socialisti, socialni demokrati in monarhisti vložili na predsednika vlade vprašanje, naj jim pojasni, zakaj je bil prof. Fegiz razrešen dolžnosti in na njegovo mesto imenovan demokristjan dr. Caidassi. Predstavniki teh strank poudarjajo, da se je vlada maščevala nad predsednikom trgovinske zbornice, ker se je upal konec januarja javno ožigosati brezbriznost, ki jo nekateri rimski oblastniki kažejo do perečih gospodarskih vprašanj Trsta. S tem je vlada poteptala najosnovnejša načela demokracije, med katera spada v prvi vrsti pravica do lastnega mišljenja in kritike. Neniževeci in socialni demokrati so celo šli dalje: od vlade zahtevajo, naj odstavi generalnega komisarja Palamaro, ki je že z več dejanji dokazal svojo pristranost ter slepo po-

korščino tukaj vladajoči demokristjanski stranki.

Zahteve Slovencev

Ker je bil z odstranitvijo prof. Fegiza razpuščen tudi glavni odbor Trgovinske zbornice, je nastopil čas, ko bi morala oblastva obenem popraviti krivico, ki je l. 1955 tako živo prizadela gospodarske koristi tržaških Slovencev. Dr. Palamara ni namreč tedaj imenoval v vodstvo zbornice niti enega Slovenca, čeprav so to zahtevale vse slovenske gospodarske ustanove in politične organizacije in čeprav je v londonskem sporazumu črno na belem zapisano, da morajo biti tržaški Slovenci pravično zastopani v vseh državnih in poldržavnih ustanovah. Navzlic temu se je celo dogodilo, da sta tržaške kmetovalce, ki so v ogromni večini Slovenci, v trgovinski zbornici zastopala Italijana dr. Brunner in dr. Rustia-Trainee.

Zato sedaj tržaški Slovenci pričakujemo, da bo generalni komisar v vodstvo trgovinske zbornice imenoval resnične zastopnike tukajšnjih kmetovalcev ter sprejel zahteve ostalih slovenskih gospodarskih ustanov, ki imajo tako po številu članov kakor po svoji važnosti brez dvoma pravico do svojega predstavnika v Trgovinski zbornici.

VALILNA JAJCA in enodnevna piščeta izbranih pasem Rhode Island in New Hampshire s povprečno letno nesnostjo 220 jajc dobite v ROCOLU, ul. Dell'Eremo 123.

Dopisi iz Goriške

POKRAJINSKI SVET

Goriški pokrajinski svet je zboroval v soboto popoldne. Najprej so svetovalci razpravljali o resoluciji pokrajinskega upravnega odbora, ki so jo odobrili pred kratkim že tržaški pokrajinski svet ter goriška in tržaška Trgovinska zbornica. Resolucija je pozivala oblastva, naj pospešijo zgradnjo avtoceste Trst - Benetke z odcepkom pri Palmarnovi proti Vidmu in Trbižu. Ker se je razprava hudo raztegnila, je svet sklenil, da bo posvetil cestnemu problemu posebno razpravo.

Predsednik dr. Culot je spočetka izrazil veliko zadovoljstvo nad posojilom rimskega denarnega zavoda, ki bo omogočilo pokrajini, da krije svoja primanjkljaja v obračunih za leti 1956 in 1957, in zlasti še zadovoljstvo nad znatnim državnim prispevkom, s katerim bo pokrajina mogla v zadovoljivi meri urediti svoje cestno omrežje ter vsaj deloma podpreti tudi goriške občine pri urejevanju svojih poti.

Svet je zatem odobril nekatere nujne upravne ukrepe pokrajinskega odbora, med njimi zlasti sklep o izdatku 30 milijonov lir za ureditev poslopja na trgu Julijske divizije, kamor se bo preselila realna gimnazija.

Nato je svet vzel na znanje tudi odstop pokrajinskega svetovalca dr. Kacina. Njegovo mesto je zasedel dr. Andrej Macuzzi, ker je imel za dr. Kacinom v gradiščanskem volilnem okrožju največ prednostnih glasov.

Končno je upravni odbor odobril letni prispevek v znesku pol milijona lir za kmetijski kemični poizkuševalni zavod in še dolgo vrsto podpor za razne druge ustanove, med katerimi pa ni niti ene slovenske.

ZGRADNJA LJUDSKIH HIŠ

Ministrstvo za javna dela je pred kratkim nakazalo Ustanovi za zgradnjo ljudskih hiš (IACP) 200 milijonov lir. Minister za javna dela je pa določil, da se omenjena vsota takole podeli med razne goriške občine:

Gorica dobi za hiše, ki se bodo oddale v navadni najem, 32 milijonov 506 tisoč lir; Tržič: približno 32 milijonov; Ronke nekaj več ko 16 in Zagraj isto.

Za zgradnjo hiš, ki se bodo oddale v najem, a pozneje prodale, je razdelitev naslednja: Gorica: 54 milijonov in 840 tisoč; Gradež: nekaj več ko 16 milijonov; Tržič: približno 32 milijonov.

Čudimo se, da je gospod minister pri tej razdelitvi popolnoma spregledal vse tri slovenske občine na Goriškem.

S PLACUTE

Zadnje dni je bila Placuta v ospredju zanimanja goriških meščanov. Policija je namreč pred 10 dnevi našla v greznici na trgu N. Tomaseo telesce komaj rojenega dečka. Nezakonsko 22-letno mater in njeno mater vdovo Savrin so medtem sodnijska oblastva spravila v zapore.

O tem presunljivem dogodku se širijo različne govorice, o katerih pa nočemo v našem listu poročati. Tiste italijanske šoviniste na Placuti pa, ki se tudi ob tem prežalostnem dogodku zaničevalno izražajo o Slovencih, svaimo, naj s svojim obrekovanjem Slovencev prenehajo! Kajti drugače se lahko zgodi, da

jim bodo njihove grde gobce morali zašiti državni pravdniki in sodniki.

Na placuti je prišlo tudi do večje tatvine, in sicer v mesnici Alfreda Miniussija. Policija se že več časa trudi, da bi odkrila tolpo mladoletnih tatov in to pot je imela srečo. V roke pravice je padla trojica fantalinov, starih 17 do 18 let, stanujočih v ulicah Orzoni, Don Bosco in Torriani. Na vesti imajo že več tatvin na raznih krajih goriškega mesta.

IZ ŠTEVERJANA

V soboto so naši občinski možje dolgo razpravljali zlasti o napeljavi električne luči v Jazbinah in v nekaterih hišah v Gorici in Ščednem. Nujno potrebno je tudi povečati javno razsvetljavo na cesti iz Grojne v Števerjan, ker je dosedanja zares preslaba. Ojačenje javne razsvetljave je še zlasti potrebno na ovinkih, ker so precej ostri in nevarni. Kot je čitateljem Novega lista že znano, je bila naši občinski upravi v ta namen že davno obljubljena državna podpora, ki znaša okoli štiri milijone lir.

IZ DOBERDOBA

V nedeljo je bila seja našega občinskega sveta. Svetovalci so razpravljali o deloviščih in zlasti o novi ljudski šoli v Jamljah.

Uboga jameljska šola, kako te tamkajšnji otroci, ki se morajo že leta in leta mučiti v neprikladnih zasebnih prostorih, potrebujejo in želijo! Kolikokrat si bila otrokom že obljubljena! Upamo, da se bo iz tega dolgega kokodakanja končno vendar zvalilo jajce, če morda ne gre zopet za volilno vabo.

Prefektura je prejšnji teden odobrila naš občinski proračun za leto 1958.

IZ SOVODENJ

Sovodenjce je predpreteklo nedeljo hudo pretresla vest, da je v goriški bolnici umrl 47-letni domačin Franc Pavletič. V zadnjem času je pokojnik bil zaposlen kot zidar pri podjetju Bressan, ki je ob začetku februarja začelo rušiti stanovanjsko hišo v ulici Scuola Agraria. Ta hiša je močno ovirala promet tovornikov, ki so vozili skozi mesto z bloka pri Rdeči hiši.

Dne 8. februarja bi bilo zidovje podirajoče se hiše kmalu pokojnika podse pokopalo. Da bi se izognil nevarnosti, je skočil z višine dveh metrov. Pri tem se je ranil v nogo in glavo; vaščani so upali, da bo v kratkem ozdravel, a v bolnici se je njegovo stanje iznenada poslabšalo, in v nedeljo, 23. februarja, je umrl.

Pridnega delavca, moža in očeta smo pokopali v sredo prejšnjega tedna. Njegove zadnje poti se je udeležilo mnogo vaščanov. Pred domom žalosti so mu naši pevci zapeli žalostinko Vigred se povrne, ob grobu pa pretresljivo Blagor mu. Pogrebu so prisostvovali tudi mnogi pokojnikovi delovni tovariši, ki so nosili krsto od doma žalosti do cerkve in iz cerkve na pokopališče.

Naj plemenitemu možu, ki je bil tudi vedno zvest sin svojega naroda, sveti večna luč. Njegovim preostalim in vsem sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Prefektura je prejšnji teden odobrila sovoedenjski občinski proračun za leto 1958. V ponedeljek preteklega tedna sta imela naš podžupan Ivan Cotič in občinski tajnik Ka-

rel Galassi daljši razgovor s prefektom dr. Nitrijem. Razgovarjali so se o važnih občinskih vprašanjih, zlasti o prosti coni.

Da bi bil razgovor še bolj uspešen, je naša občinska zastopnika spremljal k prefektu poslanec Beltrame, kar je obenem znak, da se bližajo državnozborske volitve.

IZ ŠTANDREŽA

Že zadnjič smo pohvalili štandreško Društvo neposrednih obdelovalcev zemlje, ki vedno skuša članom pomagati v gmotnih in stanovskih zadevah. Tako je društvo pred kratkim nakupilo v Vidmu pocinkano pločevino, ki je zelo pripravna za pokrivanje streh na hlevih, skednjih in raznih shrambah za vozove in orodje. To blago stane v Vidmu mnogo manj kot v Gorici.

Delovanje štandreškega društva spet dokazuje, da si morejo slovenski kmetovalci tudi v današnjih težkih razmerah izboljševati gospodarstvo, če so dobro organizirani.

Standrežce je zelo razveselila vest, da je mestni upravni odbor pred kratkim sklenil, da bodo asfaltirali štandreški trg in del ulice Tabaj. Za to delo bodo potrošili 4 milijone 250 tisoč.

TEČAJ ZA BOLNIČARJE

Pokrajinski odbor je prejšnji teden sklenil prirediti v umobolnici teoretično - praktični tečaj za bolničarje in bolničarke. Tečaj bodo vodili ravnatelj umobolnice dr. Anton Canor, dr. Vittorio Ali in dr. Josip Vrtovec.

Kdor želi biti sprejet na tečaj, naj vloži prošnjo do 10. marca. Tečaj se prične 21. marca ter bo vsak torek in petek od 9.30 do 10.30.

Nanj bodo sprejeti le prosilci in prosilke v starosti od 18. do 25. leta, če so popolnoma zdravi ter so dovršili vsaj osnovno šolo.

POSTNE PRIDIGE

Vsak petek so v cerkvi na Travniku slovenske postne pridige. Ob 8. uri zvečer molijo verniki sv. rožni venec, nato pa sledi pridiga in za njo kratek blagoslov. Letos pridiguje g. Cvetko Žbogar, profesor v malem seme-nišču.

SMRT ZAVEDNEGA SLOVENCA

V petek prejšnjega tedna je v Gorici umrl znani odvetnik dr. Peter Medvešek. Pokojnik je spadal med najnetejše goriške politične delavce pred prvo svetovno vojno in po njej. Udeleževal se je v vrstah tedanje goriške liberalne stranke. Po drugi svetovni vojni so ga italijanski šovinisti začeli preganjati in mu groziti. Zato se je preselil v Trst. Pred kratkim se je pa zaradi zdravljenja zopet vrnil v Gorico.

Ob lepi udeležbi prijateljev in znancev smo ga v soboto na goriškem pokopališču položili v grob.

Naj zavednemu političnemu slovenskemu delavcu sveti večna luč. Njegovi žalujoči družini, zlasti sinovoma, izrekamo tudi na tem mestu iskreno sožalje.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Strokovne šole v Gorici javlja, da bo v nedeljo, 9. marca, roditeljski sestanek, in sicer ob 10.30 v šolskih prostorih. Vabljeni so starši in vzgojitelji dijakov.

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici vabi starše dijakov, da se polnoštevilno udeležijo roditeljskega sestanka, ki bo v nedeljo, 16. marca, v šolskih prostorih v ulici Randaccio.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Zadnjič smo pod naslovom »Furlanija, Karnija in Beneška Slovenija« poročali o nezadovoljstvu, ki je zajelo večino prebivalcev videmske pokrajine, zlasti bedno ljudstvo Karnije in Beneške Slovenije. Doslej so se vznemirjali v prvi vrsti le delavci in kmetje ter predvsem ljudje, ki so zaradi gospodarske stiske morali v čedalje večjem številu zapuščati rodno grudo.

Danes se pa nad propadajočim gospodarstvom pritožujejo tudi poslanci in senatorji, industrije in trgovci, politiki in časnikarji. Med vsemi se je izoblikovalo enotno gledanje v tehle točkah:

Industrija propada. Če ne pride takoj pomoč vlade, bo nastala takšna škoda, da je ne bo mogoče več popraviti. Furlanija trpi škodo tudi zaradi tega, ker sta dobila Gorica in Trst posebne ugodnosti, naša dežela pa ne. Furlanska pokrajina ne more več prenašati previsokih davščin. Povprečni dohodek Furlana je manjši od dohodka v Južni Italiji. Če se ne bi ljudje izseljevali v tujino, bi bila brezposelnost v naši pokrajini naravnost porazna. Čimprej je treba zato ustanoviti novo samoupravno deželo; dobrote, ki jih uživajo Južna Italija, se morajo z zakonom razširiti tudi na Furlanijo.

Borba Karnijcev, da se reši, kar se še rešiti da, bo gotovo imela ugodne posledice tudi za Beneško Slovenijo. Saj postaja vsem jasno, da se mora za hriboviti predel Furlanije čimprej nekaj učinkovitega ukreniti, ker se bodo drugače vse gorske vasi povsem izpraznile. Propadanje furlanskega gospodarstva pa bi se zaustavilo, če bi država nudila našim krajem izdatno podporo, kot jo dobiva Južna Italija in če bi vlada za našo pokrajino ustanovila pristočno in krožni sklad, kar je že ukrenila za Trst in Goriško. Izseljevanje pa bi se preprečilo samo, če bi v hribovitih krajih ustanovili industrijska podjetja, zlasti elektrarne in žage.

Odločujoče kroge v Rimu prav dobro poznamo in zato vemo, da bodo ob 12. uri prav

gotovo nekaj ukrenili, da preprečijo popolno gospodarsko propast naše obmejne dežele. Prav gotovo pa ne bodo izdali nobenega takšnega ukrepa, ki bi mogel povsem preprečiti blazen beg hribovcev v tujino.

Beneški Slovenci se moramo zlasti truditi, da bodo naši izseljenci dobivali pokojnino invalidnino ter da bodo zavarovani za slučaj brezposelnosti. Gledati pa moramo bridki stvarnosti v obraz in biti pripravljeni tudi na to, da se morda tok izseljevanja zaradi morebitnega poslabšanja gospodarskih razmer v tujini lahko zaustavi.

Zato naj bo skrb Beneških Slovencev, da držimo naše kmetije, kolikor je sploh mogoče, v dobrem stanju, kajti rodna gruda je in bo vedno edino varno zaledje in pribežališče.

IZ ČENTE

V čentski občini je bilo ob koncu 1957. leta 11.437 ljudi, od teh 5.966 žensk in 5.471 moških; v 1957. letu je bilo rojenih 138 otrok, 68 fantkov in 70 deklic; umrlo pa jih je 139, 76 moških in 63 žensk; porok je bilo 105; iz drugih občin se je v našo priselilo 226 ljudi, 130 žensk in 96 moških; iz tujine pa jih je prišlo k nam 22, 12 moških in 10 žensk; vseh priseljencev je bilo 248; od nas v druge občine se je izselilo 304 naših občanov, 161 žensk in 143 moških; v tujino pa jih je odšlo 140, 66 moških in 64 žensk; skupno se jih je izselilo iz naše občine 444.

IZ RAJBLJA

Prebivalstvo naše industrijske vasi pod Predilom se je po drugi svetovni vojni zelo spremenilo. Do zadnje vojne je bilo prebivalstvo v Rajblju, Mudi in Mrzli vodi skoro izključno nemško; v rudniku je sicer delalo večje število Slovencev, ki so pa živeli v svojih domovih na Strmecu, v Logu in drugod po Bovškem. V Rajblju je prebivalo tedaj le nekaj slovenskih in prav tako tudi nekaj italijanskih družin. Občevalni jezik je bil do druge svetovne vojne nemški, isto tako tudi

bogoslužni jezik. Leta 1939 so pa rajbeljski Nemci optirali za Hitlerja in se odselili v Avstrijo. Na njihovo mesto so se koj naselili iz vseh krajev države Italijani in njihov jezik je nadomestil nemškega.

Slovenci so se naselili v Rajblju šele po letu 1943, ko je nemška vojska porušila bližnjo vas Strmec. Kar je naših ljudi v omenjeni vasi ostalo živih, so dobili zatočišče v rajbeljskih rudniških hišah in v hišah bivših nemških optantov. Pozneje so še vedno prihajali naši rojaki zlasti iz gornje Soške doline, Sočani, Bovčani in Ložani, pa nekateri iz drugih krajev goriške Primorske. Danes je v Rajblju 90 slovenskih družin s 338 člani; nemških jih je le 12 s 27 člani; italijanskih pa 250 s 1005 udi; poleg 90 čisto slovenskih družin je še 36 mešanih, kjer sta le oče ali mati slovenskega rodu. V mešanih slovenskih družinah govore skoro le italijanski, v čisto slovenskih pa na splošno slovenski; toda otroci tudi čisto slovenskih družin govore doma med seboj po italijansko, če niso njihovi starši dovolj narodno zavedni.

UKVE

Kot v vseh vaseh Kanalske doline tudi pri nas gospodarji mnogo govore o služnostnih pravicah. Spor med upravičenci in predstavniki tako imenovanega sklada za bogoslužje (fondo per il culto) v Rimu je zbruhnil v javnost že maja 1957. leta, a še danes ni zaključen. Da bi se zadeva prijateljsko uredila, je bilo več razgovorov, in sicer celo na videmski prefekturi, toda uspehi so bili zelo pičli. Notranje ministrstvo, ki upravlja omenjeni sklad, je sicer spremenilo prvotno stališče, vendar se še zdaleč ni približalo zahtevam naših upravičencev. Ti so, kot znano, do lanskega maja stoletja nemoteno uživali služnostne pravice in je le tu pa tam prišlo do kakih manjših sporov.

Sedaj pa bi bil skrajni čas, da se zadeva tako reši, da ne bodo naši ljudje oškodovani. Les v državnih gozdovih, do katerega imajo pravico tudi naši prebivalci, je hrbtenica gospodarstva v Kanalski dolini. Če bodo v tem vprašanju naši ljudje prikrajšani, bo zadan smrtni udarec vsemu gospodarstvu. Kanalska dolina bi se spremenila v novo Karnijo ali Beneško Slovenijo.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

6 Pokazal je na plavolasega fanta, ki je ležal na pogradu v kotu pri vratih, opirajoč se na komolce.

»Pokazi, no, kakšen si!« mu je dejal.

Fant se je poslušno in ječe obrnil na trebuh ter si previdno potegnul hlače navzdol. Možiček se je živahno vzdignil, stopil k njemu in mu dvignil pisano, od krvi umazano smučarsko srajco. Koža pod njo je bila podpluta v vseh odtenkih, od temnomodrih do rumenih.

»Koliko so ti jih naložili snoči?«, ga je vprašal.

»Kakih dvesto že, a proti koncu jih nisem več štel«, je rekel fant v počasnem dolenjskem narečju in se spet trdo prevrgel na komolce.

»Vsak večer pridejo ponj in mu jih naložijo nekaj zraven, tako da je vedno ves marogast«, je pojasnjeval živahni možiček. »A to še ni nič. Ko bi videli, kako premlatijo dekleta iz Cvetličnjaka.«

»Od kod?«

»Iz Cvetličnjaka. Cvetličnjak pravimo sobi, v kateri so zaprte ženske, ker so med njimi povečini dekleta. Tu smo pa v Podmornici.«

O Podmornici sem slišal govoriti tudi že zunaj, a da imajo v podzemlju policijske palače tudi Cvetličnjak, mi je bilo še neznano.

»Imamo pa tudi Vagon«, je nadaljeval možiček z jezikavostjo tujskega vodnika. »To je druga moška soba tu zraven, ki je manjša od te.«

Zdelo se je, da je kar zadovoljen, da je dobil nekoga, s komer lahko govori, ker drugi ga verjetno že davno niso hoteli poslušati, zaposleni, kakor so bili, vsak s svojimi težkimi mislimi in skrbmi zase in za domače. Jaz pa sem mu bil na tihem hvaležen, da mi je pomagal s svojim klepetanjem preko prvih težkih ur v ječi.

Medtem je oni, ki je visel na oknu, dočakal svojo zaročenko. Skozi debelo steklo in mrežo ni mogel govoriti z njo, pač pa ji je dajal znake kot kak gluhonemec, nato pa spet čakal, da je doumel njene odgovore. Zunaj je bil že trdi mrak in mi spodaj bi tudi drugače ne bili mogli videti ničesar, vendarle pa smo viseli s pogledi na njem, kot da je vzpostavil nekakšno tajno zvezo med nami in zunanjim svetom. Zdelo se je, kot da je zavel v zasmrajeni prostor val svežega zraka od zunaj.

Tedaj se je zaslislal na hodniku hrup in žvenketanje pločevinaste posode. Oni se je naglo poslovil od dekleta in odskočil na pograd. Kmalu nato je zaročljajal ključ v ključavnici in vrata so se s treskom na stečaj odprla. Paznik v kmečki obleki in škornjih, ki me je bil sprejel, je pomolil glavo v celico, jo preletel z dolgim, pazljivim pogledom in osorno zavpil »Večerja!«. Postave, ki so dotlej skoro negibno ležale na pogradih, so se dvignile in napotile proti izhodu. Šel sem za njimi na hodnik, kjer je gorela nekoliko močnejša žarnica kot v Podmornici. Pod njo je stal kotel, ob njem

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor z vodjem Radijskega odra

Letošnji julij bo poteklo 12 let, kar deluje na slovenski radijski postaji v Trstu igralska družina, ki jo poznamo pod imenom Radijski oder. Pred nedavnim smo slišali njegovo tritisočo oddajo, o kateri smo tudi kratko poročali in z njo v zvezi o družabni prireditvi. Ker slovenski poslušalci, kolikor smo informirani, poleg oddaj, kot so poročila in kulturne novice, gotovo največ poslušajo prav slušne igre, jih bo tudi zanimalo nekaj podrobnosti iz delovanja tega igralskega ansambla. Naš urednik je zato zaprosil ustanovitelja Radijskega odra, prof. Jožeta Peterlina, ki v glavnem vseh 12 let v umetniškem ali recimo v dramaturškem in režijskem oziru vodi RO, za kratek razgovor:

Ali ste pričakovali pred 12 leti, da boste imeli tri tisoč in več oddaj?

Zase sem čutil, da polagamo temelje nečemu, kar bo moralo opravljati veliko in odgovorno nalogo. Vzporedno s povojnim slovenskim šolstvom se je porajala tudi naša radijska igralska družina. Šola je začela z najmlajšimi učenci, mi smo iskali take, ki so že kdaj igrali. Malo smo jih našli. Čas jih je razpršil, doba, ko je molčala slovenska beseda na odru, je bila predolga, da bi še kje živela kaka večja ali manjša skupina igralcev.

A je počasi le zrasla radijska igralska družina.

Da. Sprva precej heterogena, sestavljena iz ljudi različnih življenjskih poklicev, različne izobrazbe in z različnimi dialektičnimi prizvoki. Skoro nikogar ni bilo dobiti, ki bi knjižni jezik res poznal.

Lahko pa opazimo, da se je v teh dvanajstih letih skupina že precej vtila v enoto.

Po mnogih spremembah igralcev je dobil Radijski oder enovito lice šele v zadnjih letih, ko so nadomestile odhajajoče igralce mlade moči, največ absolventi že povojnih slovenskih srednjih šol. V zadnjih letih je dozorela že tudi njihova igralska izraznost. Zdi se, da smo posrečeno združili starejše, že izkušene igralce z mladimi, ki sprejemajo vedno bolj odgovorne naloge. Poleg strokovne izobrazbe želimo, da imajo člani srednješolsko maturo.

Kaj ste v teh letih igrali?

Preigrali smo do malega vsa slovenska dramska dela; najboljša, pa tudi povprečna in slaba. Na drugem mestu je po narodnosti gotovo italijanska dramska književnost. Potem angloameriška, francoska, severnjaška, nemška itd.

Radijska igra ima posebne zahteve. Danes imamo že obširno zbirko nalašč za radio napisanih iger, posebno veliko italijanskih, pa tudi angleških. Ali ste igrali le posebej za radio napisane igre?

Največ smo igrali in igramo drame — govorimo o daljših dramskih oddajah — napisane za oder. Delno so ta dramska dela prirejena za mikrofonski pogost. Pogosto pa igramo tudi manj prirojene. Mnogo manjših dramskih tekstov pa je bilo napisanih posebej za radio. Tako posebno mladinske oddaje in dramatizirane zgodbe. Radijski arhiv hrani na svojih policah lepo število dramskih tekstov. Tako je človeku kar žal, da vse to tam leži kot mrtvo blago.

Radijski oder med oddajo

Že večkrat sem mislil na to, da je pisanje za radio nekaka tragika. Enkrat, dvakrat gre po radijskih valovih do poslušalcev, nato zgine. Nihče ne piše kritike o teh dramah in igranjih, ki so večkrat resnične umetnine. Kdo je pisal te slovenske tekste?

V zadnjem času je napisal največ dramskih in dramatiziranih tekstov, ki so po tematiki in pogosto po tehniki povsem originalni, brez sence plagiata, Janez Prepeluh ali Mihael Jeras, kot je njegov psev-

Spominska svečanost

Starešinstvo A. K. Balkana sporoča:

Kot znano, bi v februarju morala biti v Trstu spominska svečanost za pok. Dragom Gervaisom. Slovesnost pa je odpadla, ker mnogi zunanji gostje niso pravočasno dobili vizumov na potnih listih. Ovir je sedaj odstranjena in zato bo starešinstvo A. K. Balkana priredilo spominsko svečanost v četrtek, 13. marca ob 20.30, v Gregorčičevi dvorani v Ulici Roma 15. Po priložnostnem govoru se bodo predvajale in zapele nekatere pokojnikove pesmi. Na prireditvi so vljudno vabljeni zlasti akademiki in slovenski tržaški izobraženci!

donim. Potem je napisal mnogo oddaj Rado Lenček, ki imajo bolj folklorni značaj. Precej otroških iger je napisal Drago Petkovšek. Dramatizirane, poučne oddaje so pisali še prof. Jevnikar, prof. Beličič, Simon Kregar, Lea Pertotova itd.

Prej ste omenili, kaj vse ste igrali iz drugih literatur. Ali je bilo to vse na novo, za to radijsko postajo prevedeno? Kdo je prevajal?

Največ je bilo na novo prevedenega. Med najvažnejšimi prevajalci so Vinko Beličič, Nada Konjedic, France Zupan in drugi.

Kdo sestavlja dramski program, kot ga igrate?

To sestavlja načelnik dramskega oddelka na radiu — nameščenelec RAI-a. Pri sestavi in razporeditvi iger nima Radijski oder nobenega deleža. Radijski oder je zunanja skupina, ki ima nalogo čim boljše delo izvesti in to tisto igro, ki jo dobi. Radijski oder mora igrati pač vsako delo, ki mu ga referent za dramatiko da.

Ali je Radijski oder, ste Vi in Vaši igralci zadovoljni s tem repertoarjem?

Jasno je, da rajši igramo dobra in lepa dela kot pa slaba. Z veliko večjim veseljem in tudi z veliko večjim uspehom. Zadnja leta — da sem odkrit — z repertoarjem nismo zadovoljni. Mislim, da tudi referenti niso, a zdi se, da jim dela težave avtorsko pravo. Oni pravijo, da ne dobe iz Rima dovoljenja za uprizaritev. Kako nam bi bilo všeč, da moramo nekaj časa igrati n. pr. sama stara dela (Nestroya), kot bi nam imel ne vem kaj danes povedati? Ali kako bi bili zadovoljni z izbiro, da se v tematiki štirinajst dni ponavlja isti motiv! Da morate igrati delo, ki Vas v tematiki ne zadovolji, v logiki šepa, v skladnosti odbija itd.? Pri tem pa se zavedam, da ni lahko pripraviti tako obširnega seznama, kot ga zahteva program in posebej še, če so take težave, kot je avtorsko pravo.

Zanimivo je, da se v tem občutku nezadovoljstva z izbiro repertoarja strinjamo. Pri mnogih poslušalcih sem že ponovno slišal, da zelo redko danes kaka igra kaj vsebinsko pove. Včasih smo slišali zelo lepe igre, tako da je bila vsaka dramska oddaja res dogodek. Nestrpno so ljudje čakali večera, ko bodo poslušali igro. Danes se jim zdi, da redko kaj lepega zamude. Ali se vam ne zdi, da bi se dalo s kakimi posveti s kulturnimi delavci ali referendumom sestaviti boljši repertoar?

Brez dvoma. Zdi se mi, da je v vodstvu tudi ta težnja.

Kaj sodite o slovenski dramatični splošni?

Se vedno je revna. Starejša pa s svojo povečini kmečko problematiko, ni več aktualna, v Trstu samem pa nezanimiva. Zato mislim, da je potrebno pisati čim več prav iz današnjega časa in za ta čas. Zdi se, da je toliko ustvarjalne sile v zaledju naše radijske antene, da lahko pripravi zares zanimive in aktualne tekste. Treba bi bilo le z ljubeznijo in strokovno usposobljenostjo iskati in izbirati.

pa paznik z zajemalko v roki. Pobrli smo s kupa posode ob strani vsak svojo pločevinasto skledico in žlico ter mu jo nastavili, on pa nam jo je napolnil skoro do roba z nekako gosto, blede tekočino, ki se je izkazala kot nekakšna zdrobova juha. Okus ni bil prijeten, a vendar so jo vsi željno nosili v usta in kakor hitro so postrgali dno, se je večina spet postavila v vrsto, da bi dobili dodatek.

Začudilo me je, da so ostala med razdeljevanjem večerje vrata vseh treh celic, Podmornice, Cvetličnjaka in Vagona, odprta. Skozi vrata Cvetličnjaka sem videl dekleta, ki so sedela na robu širokega pograda in zajemala iz skledice, a zdelo se je, da z mnogo manjšim tekom kot njihovi moški sojetniki. Nekateri so prišli k vratom in ponudile še polno skledico moškim, ki so čakali zunaj. Zdelo se je, da se paznik ne briga za te stike med moškimi in ženskimi jetniki. Nekateri moški so stopili celo k vratom Cvetličnjaka in se spustili v razgovor s »cvetlicami« v njem. Jaz sem si medtem ogledal še Vagon. Vhod vanj je bil na desno od vrat v Podmornico. Bila je kratka, pusta soba, ki se je le malo razlikovala od ostalih dveh. Na pogradih so sedeli trije moški, dva mlada in en starejši, in počasi nosili v usta zdrobovo juho, s kretnjami drvarjev, ki počivajo po težkem delu in zauživajo pošteno prisluzeno skromno jed.

»Od kod ste pa vi?« sem jih nehote vprašal, kot da sem se tudi sam že navzel stereotipnih jetniških vprašanj.

»Iz Postojne«, je odgovoril postaren možak z brki in me za hip pogledal, ne da bi prenehal jesti.

»Kako pa ste se vi tu znašli?« mi je ušlo. V naših takratnih pojmih je še vedno obstajala nevidna meja med Planino in Postojno.

»Kaj vem, zakaj so nas prijeli ti hudičiči, je zagodrnjal možak.

Paznik je delal polne zajemalke dodatka, ne da bi pazil, če mu je kdo pomolil skledo že tretjič ali četrtič. Nekateri so imeli namreč spravljene v celici rezervne posode, kamor so prelili jed, nakar so šli po nov dodatek. Na hodniku se je nabralo precej jetnikov iz vseh treh celic, ki so se zapletli v živahne razgovore. Zdelo se je, da je paznik slep in gluha za vse to. Nenadno, ko je bilo v kotlu še precej juhe, pa je zarjovel: »Mir! Vsi v celice! Marš!« Najbližjega je sunil s škornjem, drugega je tresnil z zajemalko po hrbtu. A zdelo se je, kot da ga jetniki ne jemljejo preveč resno. Vendar so se počasi razšli. Najteže so se odtrgali tisti, ki so sloneli ob podbojih Cvetličnjaka.

Spet smo posedli po pogradih in tisti, ki so si pripravili rezervne porcije zdroba, so jedli naprej. Vrata pa so ostala odprta in prav tako tudi tista ostalih dveh celic. Kdor je hotel, je lahko odšel na stranišče, in kdor ni maral za ogabno kiblo v kotu celice, je izbral priložnost. Toda stranišče je bilo samo eno, za moške in ženske, in seveda brez ključa, tako je bilo treba prav previdno odpirati vrata, kdor pa je bil notri, je z žvižganjem opozarjal druge, da je stranišče zasedeno. Na slabšem so bile ženske, ki niso znale žvižgati.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

PRIŠLA BO POMLAD...

Vsakemu ljubitelju narave se bliščijo oči in obraz zadobi izraz zadovoljne spokojnosti, ko vidi v prebujajoči se naravi prve bele zvončke, rumene trobentice in druge cvetlice, ki naznanjajo bližajočo se pomlad. Pomladi se veselo tako meščani kot podeželani, vendar je med njimi velika razlika. Tudi kmet in vrtnar uživata pomlad, toda na dogajanje v naravi gledata bolj kot gospodarja kakor kot opazovalca. Medtem ko je za meščana neka cvetica pravo božje čudo, je za vrtnarja ista cvetica prav lahko samo ne-ljub plevel, ki ga je treba uničiti. Vrtnar in poljedelec uživata pomlad, toda njun užitek je popoln samo, če se v naravi vse razvija tako, kot zahteva njuna gospodarska korist. Na ta razvoj pa vrtnar in kmet lahko odločilno vplivata.

Uničevanje škodljivcev

Škodljivci v naravi so živalskega in glivičnega izvora. Prvih in drugih je vedno več in človek bi rekel, da so na pravecatem pohodu. Človek se jih brani predvsem s kemičnimi sredstvi. Mrčes v stanovanjih je danes uničen (stenice, bolhe, uši, ščurki itd.), v prosti naravi pa ga je vedno več. Drevju, grmičevju, povrtnini in cveticam škodujejo razni kaparji, listne uši, gosenice in hrošči. Vse te lahko uničimo z zimskim škropljenjem, o katerem smo pisali. Sedaj je zadnji čas, da nastopimo proti mrčesu s primernimi škropili, kot soleofos ali barijeva žveplena brozga (tiobar), kateri primešamo carposana.

Košičarje napada predvsem smolika, breskve kodra, vrtnice oidij ali plesnoba, nageljne bledica, se pravi bolezn, ki so glivičnega izvora. Proti tem pomagajo predvsem modra galica, žveplo in njuni priprave ter nekatera nebakrena škropila (aspor). Do srede marca moramo proti tem škodljivcem nastopiti z močnejšimi škropili, predvsem z raztopino modre galice in apna. Proti smoliki

in kodri se borimo tudi s »fruttene«, proti plesni na vrtnicah pa z žveplom.

Razkuži zemljo!

Proti škodljivcem na rastlinah vrh zemlje se sedaj borimo s škropili, proti škodljivcem v zemlji pa s primernim strupom, kot so geodrin in sploh pripravki na podlagi aldrina. Škodljivci v zemlji delajo vrtnarstvu in poljedelstvu ogromno škodo. Bramorji, strune, ogrei majskega hrošča in mnogi drugi škodljivci — črvi muh na špargljih — izpodjedajo koreninice rastlinam, uničujejo mlado setev, se zagrizajo v poganjke, grizejo semenski in razvijajoči se krompir itd.

Vse te škodljivce uničujemo tako, da zemljo pred setvijo zastrupimo. V ta namen potrebujemo za 100 m² zemlje po 1/2 do 1 kg geodrina. Za povrtnine je najbolje, da raztrosimo razkužilo vrh prekopane, a še ne zravnane zemlje, katero potem zravnamo in posejemo. To velja tudi za njive, kamor mislimo saditi krompir.

Obilno gnojenje

Novi list je večkrat pisal o visokih hektarskih donosih, ki so jih ponekod že dosegli. Dajo se pa doseči še višji, saj pri koruzi že računajo na hektarski donos 200 stotov suhega zrnja, kar je dosegljivo samo z obilnim gnojenjem. Od gnojil je najvažnejši hlevski gnoj, ker so umetna gnojila samo njegovo dopolnilo. Učinek hlevskega gnoja ni odvisen samo od njegove moči, temveč tudi od drugih vplivov: ta gnoj rahlja zemljo, tako da zrak laže prihaja k rastlinskim koreninam, ki morajo dihati; zrak je nujno potreben za delovanje bakterij, katerih je v zemlji na milijarde. Te bakterije spreminjajo gnojila in raztopljive snovi v oblike, ki jih nežne koreninice rastlin lahko vsrkajo; hlevski gnoj se v zemlji spreminja v črnico, deloma služi tudi za hrano bakterijam, ki se bi drugače ne razmnožile; obenem veže v zemlji

vlogo, ki je tudi nujno potrebna za razvoj rastlin.

Zato moramo pri gnojenju predvsem paziti na količino in kakovost hlevskega gnoja. Od umetnih gnojil prihajajo vedno bolj v poštev sestavljena, ki poleg treh glavnih snovi (dušik, fosfor in kalij) vsebujejo tudi apno in ostale prvine. Na vsakih 100 m² prav lahko raztrosimo poleg hlevskega gnoja še 10 kg kakega sestavljenega gnojila.

Semena

Seme je lahko dobro ali slabo kalivo, lahko izvira iz dobre ali slabe sorte. Na vse to moramo paziti. Po navadi je dražje seme boljše, a ne vedno. Navadno uporabljaj samo seme poznanih sort, z nepoznanimi lahko delaš samo poskuse.

ZA KOKOŠEREJCE

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da bo v korist tukajšnje kokošereje ukrenilo naslednje:

Prispevek za nakup piščet

Ker se kmetovalci še vedno zanimajo za nakup en dan starih piščet odbranih pasem, je Kmetijsko nadzorništvo pričelo prejšnji petek sprejemati nova naročila, kar bo trajalo, dokler se ne izčrpajo v ta namen določena sredstva.

Oprema za kokošnjake

Da bi bila kokošereja čimbolj smotrna, bo nadzorništvo nudilo prispevek za nakup nove opreme kokošnjakov, in sicer za: male umetne kohlje, napajalnike, krmne posode, domače baterije za rejo piščancev itd.

Kdor se poteguje za prispevek, naj se zglasti na Kmetijskem nadzorništvu (oddelek za živinorejo).

Montažni kokošnjaki

Za nakup montažnih kokošnjakov bo nadzorništvo nudilo kmetovalcem prispevek, ki bo znašal največ 50% kupne cene. Gre za zložljive kokošnjake, v katerih je mesta za 25 do 30 kokoši in ki so zelo primerni za rejo perutnine, zlasti na malih kmečkih posestvih.

Natančnejša navodila dobe kmetovalci pri Kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ul. Ghepa 6.

24

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

V uvodu v oktobrsko diplomu se slovesno bere, da je ta nepreklicna in stalna avstrijska ustava. Ta »nepreklicnost« je pa trajala le dobre štiri mesece.

Navidezno vodstvo nove vlade je cesar izročil ministru Antonu Schmerlingu. Mož je bil po duhu Velikonemec, ki je stremel za združitvijo. Nemčije pod avstrijskim vodstvom. Dva meseca po njegovem imenovanju je že izšel februarški patent. V času štirih mesecev je bil Dunaj že drugič razsvetljen v proslavo nove ustavne odredbe. Velikonemski centralistični vladni sistem je s cesarskim februarškim patentom zopet predal Avstrijo in Ogrsko nemškemu uradništvu in meščanstvu v roke. Slovanski narodi in Ogri so postali državljani druge vrste. Ko je bil sklican v Budimpešti parlament za volitev zastopstva v dunajsko skupno zbornico, so izbruhnili nemiri. Schmerling je proglasil pre-

ki sod. Madžarski odporniki so pa tihotapili orožje iz Italije in si dopisovali z Garibaldiem in Kossuthom, narodnim junakom iz revolucijskih let 1848-49.

Ves iz sebe je bil tudi hrvaški ban Jelačić, ki je v istih letih s hrvaškimi polki reševal habsburški prestol, zdaj pa prejel za plačilo nemški centralizem.

Enak polom sta Schmerling in njegov gospodar doživela v politiki združitve Nemčije in Avstrije.

Thurnov načrt

V Prusiji je že dolgo časa pihal nov proti-avstrijski veter. Meh je gonil poznejši mogočni kancler knez Bismarek. Železni politik je z doslednostjo tudi dosegel cilj, da izrine Avstrijo iz Nemške zveze in postavi Hohenzollernce nad Habsburžane.

Nemalo so pa bili Franc Jožef in dvorni priskledniki sami krivi, ker so še vedno radi sanjali o mogočnem imperiju Karla V. iz 16. stoletja, v »čigar cesarstvu sonce nikoli ne zaide«.

To sliko je cesarju znova pričaral pred oči knez Thurn-Taxis. Devin je bil še eno izmed najmanjših posestev mogočne in bogate knežje družine. Šteli so ga med najbolj bogate nemške kneze. Njegov dvor v Regensburgu se je kar kopal v kraljevem sijaju. S pomočjo Julija Froebela, časnikarja in svetovaleca za nemške zadeve pri avstrijskem zunanem ministrstvu, je Thurn-Taxis izdelal načrt o jugozahodnem nemškem katoliškem kraljestvu, ki bodi protiutež proti protestantskemu pruskemu na severu. Sebe je knez že videl s krono na glavi. Ukazal je natisniti tudi zemljevide z mejami novega kraljestva. Z milijoni je pridobil za svojo idejo tudi francoskega cesarja Napoleona III., posebno še ker se je ta natanko držal navodil svojega velikega strica, da je treba ohraniti Nemčijo šibko in jo torej cepiti na čim več kneževin.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Galeb št. 4

Pred nekaj dnevi je izšla četrta letošnja številka tržaškega lista za slovensko mladino Galeb. V njej sodelujejo Olga Ban, Ivan Matičič, Milko Bambič, France Skalar, Vladko Kogoj, Miroslav Košuta, France Milčinski, Robert Hlavaty, Stana Vinšek, Samo Pahor in Orim (psevdonim).

Med najboljše in najbolj simpatične prispevke letošnjega leta spada gotovo niz nekoliko pustolovsko in potopisno obarvanih Matičičevih črtic, spletenih v povestico, **Zarasla pota**. Napisane so zanimivo in napeto, v živahnem, pa ne pretežkem slogu, tako da jih mali bralci prav gotovo kar požirajo. Prikupne so tudi zato, ker vodi Matičič v njih bralce po domačih kraških krajih, kjer doživljajo njegovi mali junaki neverjetno napete in nevarne dogodivščine, da se njim samim, še bolj pa bralcem ježe lasje na glavi. Le težko bodo čakali na peto številko, da bodo zvedeli, če se je pogumnemu Tinču posrečilo rešiti ubogo Tonco iz brezna, v katero je padla. Skoda bi bilo, če bi povestica ne izšla v knjižnici. **Milko Bambič** riše k njej lepe, in kar je tudi važno, razumljive ilustracije.

Sam pa piše in tudi riše slikanico **Čudoviti nos**, ki razodeva bogato domišljijo. Ob tej in podobnih slovenskih slikanicah človek šele spozna, kako stereotipne so slikanice Walta Disneya in njegovih posnemalcev in da je pot iz te stereotipnosti le v individualnem talentu in osvoboditvi izpod Disneyjevega vpliva. Ravno Slovenci imamo zadnji čas nekaj dobrih pisateljev in risarjev slikanic, ki bi nedvomno doživeli mednarodni uspeh, če bi izhajale njihove slikanice v kakem bolj razširjenem jeziku ali če bi imeli — več trgovskega duha.

Vladko Kogoj je prispeval lepo pripovedko **Črni teloh**, **Miroslav Košuta** pa pesmico o pustu **Čuden dan**. Orim je v živem in prijetnem slogu obudil znano anekdoto o slikarju, ki je naslikal po lepem dečku mladega Jezusa, čez dolga leta pa po pijanem potepuhu Judeža, a na koncu se izkaže, da sta bila oba ista oseba.

Številko dopolnjujejo rubrike **Naši kraji** v preteklosti, **Zemljevidi** na znamkah, **Naši mali dopisniki** in **Za bistro glave**.

To in tudi druge številke so resnično lepo okrasili z risbami **Robert Hlavaty**, **Milko Bambič** in **Leo Koprnc**. Ze samo njihove ilustracije dajejo Galebu nad vse prikupno podobo in resnično vrednost.

Naj še pripomnimo, da je dobil zadnje čase list tudi iz vrst svojih mladih bralcev veliko vnetih sodelavcev.

Svoje najmlajše bralce opozarjamo, da bomo v prihodnji številki lista začeli objavljati nove, izredno zanimive ter napete dogodivščine našega starega znanca Zvitorepca in njegovih prijateljev.

UREDNIŠTVO

Koncert Glasbene Maticice

V soboto zvečer je priredila Glasbena Matica v Avditoriju koncert, na katerem so nastopili v prvem delu mladi glasbeniki, gojenci Matičične šole, obojista Andro Vuga, pianistka Tatjana Uršič in violinist Zarko Hrvatič. Vsi trije so presenetili s svojim sorazmerno velikim znanjem za svojo mladost. Vendarle se nam ne zdi vzgojno, da dajo prehitro nastopati gojencem glasbene šole na koncertih, ki hočejo imeti resen in glasbeno zahteven značaj.

Za mladino je to velika preobremenjenost, hkrati pa ji vzbudi občutek nekake prekomerne važnosti in izredne nadarjenosti, ki je vse prej kot koristen za njen nadaljnji razvoj. Koncert sam pa s tem izgubi pečat redne glasbene prireditve in postane nekaka glasbena eksibicija. Seveda to naše mnenje ne velja samo za ta koncert, ampak na splošno, ker se je med nami v Trstu vse preveč razpasla, navada, da pošiljamo ob vsaki priliki na

oder nedoraslo mladino, kot da gre za same čudežne otroke. A tudi če bi bili res »čudežni otroci«, bi morali iz obzira do njih samih bolj previdno ravnati z njimi in dati več važnosti njihovi vzgoji.

Drugi del koncerta je obsegal nastope solistov Elvire Piščanec, Renata Kodermaca in Mira Cuka ter izvajanja mešanega zbora prosvetnega društva Slavko Skamperle ter orkestra Glasbene Maticice. Program pa je bil preveč pisan, da bi bilo mogoče točno označiti, za kako vrsto koncerta je pravzaprav šlo. Resno glasbeno občinstvo odhaja s take prireditve nezadovoljno, umetniki, kot so omenjeni trije solisti, pa tudi ne morejo imeti pravega zadoščenja.

Slovenske glasbene prireditve v Trstu so zadožile, v kolikor ne gre za redka odlična gostovanja, nekam neresen, izrazito diletantski značaj. Ne vemo, kaj je temu vzrok. Morda to, da nimamo prave glasbene kritike ali da je postalo naše glasbeno življenje domena političnih skupin? Vsekakor bi morala zapihljati v našo glasbi bolj sveža sapa.

Glede programa tega in drugih koncertov zadnjega časa še tole: vedno spet poslušamo stvari, ki so bile napisane za naše stare očete, pri tem pa imamo med nami skladatelje, katerih dela bi končno že radi slišali, pa nam jih nihče noče predvajati. Zakaj ne?

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV — TRST
vabi na sestanek, ki bo v petek, 14. marca, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Engelberta Besednjaka:
KAJ JE POLITIKA?
Po predavanju pomenek o prihodnjem izletu.
Vstop z vabilom.

Sportni pregled

JUGOSLOVANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Sestnajsto kolo zvezne nogometne lige je poteklo v znamenju velikih srečanj med Partizanom in Crveno zvezdo ter Dinamom in Hajdukom. Medtem ko sta se beograjski moštvi razšli z neodločenim izidom (2:2), je Dinamo Hajduku nasul v mrežo kar 4 gole (4:0). To je seveda povzročilo trenutno spremembo na lestvici, kajti vodstvo je prevzel Dinamo in s tem odrinil Partizana na drugo mesto. Presenetljivo visoko se je povzpел Vardar, ki je prehitel celo Radničkega in se uvrstil na tretje mesto. Največje presenečenje zadnjih tekmovalj je vsekakor zmaga Veleža nad Vojvodino v Novem Sadu (1:0).

Vse kaže, da bo spomladanski del tekme za prvenstvo precej borben in poln presenečenj. Če upoštevamo zadnje izide, lahko trdimo, da v tekmah zvezne lige ni več favoritov. Niti domače igrišče niti boljše mesto na lestvici nista odločilna za zmago.

Lestvica: 1. Dinamo 22; 2. Partizan 21; 3. Vardar 19; 4. Radnički 18; 5. Crvena zvezda 17; 6. Železnikar, Hajduk, Beograd, Split in Budućnost 15; 11. Vojvodina in Velež 14; 13. Spartak 13; 14. Zagreb 10.

HELMSOVE NAGRADE

Znano ameriško nagrado Helms, ki jo vsako leto podelijo najboljšim športnikom posameznih celin, so

letos prisodili irskemu tekaču Ronu Delanyju, japonskemu plavalcu Ishinotu, ki je devetkrat zboljšal svetovni višek na 100 m metuljček, južnoafriškemu tekaču Potgieteru (izboljšal je dvakrat svetovni višek na 440 yd ovire), avstralskemu veslaču Mc Kensyu (lani je bil najboljši skiffist na svetu), ameriške- mu skakalcu s palico Gutowskemu za svetovni višek v njegovi disciplini in čilskemu tenistu Ayali.

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo. — Prejšnji teden so bile v Limogesu v Franciji dirke v ciklo-crossu. Zmagal je Francoz Dufrainse pred Italijanom Severinijem.

Hokej na ledu. — Milaninter je z zmago nad Cortino (12:0) osvojil državno prvenstvo. Lestvica je naslednja: 1. Milaninter, 2. Cortina, 3. Bolzano, 4. OZO Scoiattoli, 5. Auronzo in 6. Ortisei.

Nogomet. — Pred dnevi sta bili odigrani dve povratni tekmi četrtfinala za pokal evropskih prvakov. Španska tekmeča Sevilla in Real Madrid sta zaigrala neodločeno (2:2). Ker je bil v prvi tekmi zmagal Real Madrid (8:0), se je to moštvo uvrstilo v polfinale. V Budimpešti pa je Vasas porazil Ajaxa iz Amsterdama z velikim izidom 4:0. Tako poznamo že tri polfinaliste, ki so: Vasas, Real Madrid in Manchester United. Četrto moštvo bo znano po srečanju med Milanom in Borussia iz Dortmundu. (Prvo srečanje se je končalo z neodločenim izidom).

Rumena kača - vladař sveta

E. Wallace . R. B.

23

Med drevesi se je zaslislalo lomastenje. Neka temna postava je tekla iz skrivališča proti hiši. Cliff je vdrug ustrelil. Zdaj je pa začelo vse bežati. Kitajci so vedeli, da Cliff ne pogreši cilja.

V svojem skrivališču je Cliff pričakoval glavni naskok. Toda s ceste onkraj gozda je zdajci zaslislal ropot motorja. Napadaleci so zapuščali bojno polje. Za nočjo bo mir. Zatem se je poznal na ranjenca na dvorišču. Stopil je v hišo in prosil Joa, naj mu pomaga, da ga prenesejo v kuhinjo.

»Fing-Ho mi je poslal kar tovornik, poln teh zveri.«

»Je mrtev?« je vprašal Joe.

»Kaj še! Imajo trde kosti. Krogla mu je zadela koleno in dečko se je zvalil s strehe.« je pojasnil Clifford, ko je obvezoval Kitajcu nogo. »Ej, dečko,« ga je poklical v kitajskem narečju. Ranjenec je odprl eno oko, pa še drugo in je preplašen gledal na

gosposko oblečena moža, ki sta se sklanjala nadenj.

»Kdo te je poslal sem, razbojnik?« ga je nahrulil Cliff.

»Nihče, nihče.« je jecljal, »sam sem prišel.«

Clifford se mu je smejal v obraz.

»No, no! Dobro veš, da me ne boš vodil za nos. Če ne poveš brz resnice, te peljem v gozd in ti podkurim pod podplati; potem boš že prišel k besedi. Za sedaj pa ostani tu pri Shi-sun-lingu.«

To je bilo kitajsko ime za Jožeta Braya. Clifford se je približal Ivanki v strahu, da jo je ves prizor potlačil. Vendar se je motil. Bila je pri sebi in ga vprašala, ali ni prav ta lučal poprej nože in motil njun razgovor.

»Da, prav isti,« je odgovoril Cliff. »Prav ta zlodejev Kitajec, s katerim moram še neke račune poravnati. Sicer pa sedaj ni več nevarnosti, so že vsi zginili.«

»Vsi? Koliko jih je pa bilo?«

Clifford se je vgriznil v ustnice. Končno, si je mislil, je pa le boljše, če se tudi ona zave nevarnosti, da se bo bolj varovala.

»Oh... bilo jih je kak dueat. Kaj so tu iskali, pa res ne vem.«

»So hoteli vas?«

»Morda.« je Clifford prikimal. »Toda zdaj je nevarnost minila in smo lahko mirni.«

Pogledal jo je globoko, kakor da ji hoče prodreti v srce, in nadaljeval z resnim poudarkom:

TEDENSKI KOLEDARČEK

9. marca, **nedelja**: Frančiška
 10. marca, **ponedeljek**: 40 mučencev
 11. marca, **torek**: Sofronij
 12. marca, **sreda**: Gregor
 13. marca, **četrtek**: Kristina
 14. marca, **petek**: Matilda, Engelbert
 15. marca, **sobota**: Klemen

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 5. marca 1958 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlat	712—715 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 9. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Klagund-Zupančič: »Praznik cvetočih češenj«. Drama v 1 dej.; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 10. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Mesta požirajo deželo«; 18.55 Koncert tenorista Mitje Gregorčiča, pri klavirju Ciril Cvetko; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet: 5. »Razvoj vesoljstva — Nastanek planetov«; 20.30 Vincenzo Bellini: »Mesečnica«, opera v 2 dej.; 21.50 V odmoru opere: Sodobna književnost in umetnost: F. S. Finžgar: »Leta mojega popotovanja; 22.45 Po končani operi: Raztrese no cvetje lirike: »Zimske pesmi«.

Torek, 11. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.00 Zafred: Četrty kvartet za godala; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Postno predavanje: Dr. Jakob Ukmar: »Pravičnost in ljubezen — temelja zakonskega življenja«; 22.00 Obletnica tedna: »Stoletnica rojstva Ruggera Leoncavalla«.

Sreda, 12. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Žena in dom, obzornik za ženske

svet; 18.55 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Šola in vzgoja: prof. Egidij Košuta: »Tolstoj, učitelj in vzgojitelj«; 21.00 Judita Romanova: »V burji rojena«, radijska drama. Igrajo člani RO, nato kitarist Les Paul.

Četrtek, 13. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Živali, ki ne pijejo«; 18.00 Koncert violinista Dejana Bravničarja, pri klavirju Gojmir Demšar; 18.30 Širimo obzorja: »Moj dom je Evropa«; 19.15 Radijska univerza: Tečaj o lokalnih samoupravah: Občina in pokrajina; 6. »Volvec«; 21.00 Postno predavanje: dr. Jože Prešeren: »Clovekova pravica do lastnine in dela in dolžnosti, ki iz te pravice izvirajo«; 21.40 Slovenski oktet; 22.00 Ilustrirano predavanje: Zgodbe o pomorskih nesrečah: 6. »Brodolomci ladje »San Paolo« ob obalah Sumatre.

Petek, 14. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Življenja in usode: »Irvin Stuart Weyman — časnikar in pustolovec; 18.55 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.15 Znanost in tehnika: »Predor pod Rokavskim prelivom«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija — Pekel. 8. oddaja, 6. spev (dr. A. Gradnik-dr. J. Jež).

Sobota, 15. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Vzpon današnje Japonske«; 16.00 Radijska univerza: Ugo Enrico Pali: Kako so živeli stari Grki; 6. »Novorojenec, ime in pravni položaj posameznika pri starih Grkih«; 18.00 Oddaja za najmlajše: J. Vovk-M. Sah: »Fizol v nosu«. Igrajo člani Radijskega odra; 19.15 Sestavek s poslušalkami; 21.00 Dramatizirana zgodba: I. Pregelj-J. Peterlin: »Gospoda Matije, zadnji gost«. Igrajo člani RO.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 435: Imam nekaj jablan, ki spomladaj prav lepo cveto, a sad po razcvetu kmalu odpade. Če pa ostane na drevesu kakšen plod, je piškav. To se mi je dogodilo vsa 3 zadnja leta, prej nikdar. Kaj naj napravim, da bodo jablane zopet rodile?

Odgovor: Vprašam, ali sploh ne čitate navodila o škropljenju sadnega drevja. Morda samo čitate, a ničesar ne ukrenete. Sedaj morate poškropiti jablane z oleofosom, nekaj dni pred cvetenjem in takoj po odvetju pa z gesarolom. Taka škropljenja uničijo predvsem cvetožera, ki povzroča v tem času največ škode. Od 10. maja od 25. junija morate vsakih 10 dni zopet škropiti z gesarolom ali svinčenim arzenatom. Ta škropljenja so proti zavijaču, ki povzroča črvičnost ali piškavost plodov. Torej samo eno škropljenje ne zadostuje. V Emiliji, kjer danes pridelajo ¾ italijanskih jabolk, škropijo tudi do 12-krat, imajo pa zato obilen in zdrav plod.

»Nekaj Vam moram povedati, Ivanka. Bolje je, da veste: Fing-Ho se je zaprisegel, da me uniči in nič ga ne odmakne od tega sklepa. Če bi si poleg tega tisti bučman vtepel v glavo, da vas imam rad, Ivanka, — in v tem slučaju bi pogodil prav — bi razbojnik začel preganjati tudi Vas. Ali Vas to kaj plaši? Povejte odkrito!«

»Torej, Cliff: četudi me imate za neumno, prav nič se ne bojim!«

Odprl je majhno blagajno v steni in vzal ven droben kovinasti predmet v obliki in velikosti slive.

»Prosim Vas ostajajte čimveč, zlasti zvečer, doma!« ji je rekel. »To reč pa držite v sobi pri rokah. Če bi se Vam imelo kaj pripetiti, vrzite jo kar skozi okno. Saj ni težja od kamna.«

»Je to bomba?« je vprašala, ogledujoč previdno svitlo stvarco.

»Ne; bomba sicer ni, toda če počni pod nogami, nekaj že napravi... Zato ne imejte je pod vzglavjem. Čez dan naj leži raje v kakem predalu, ponoči pa na omarici. Zdaj je že malce več strahu, eh?« se je smejal.

»Prav res ne,« mu je zagotavljala. »Sicer mi pa Vi napenjate živce.«

Spet se je posmehal in jo prijateljsko potrepljal po ramenih.

Ivanka je spravljalala tisto okroglo stvar v torbico in vprašala: »Ali se mi bo morda že nočoj ponoči kaj pripetilo?«

»Upajmo, da ne! Fing-Ho po navadi premišlja in dela počasi. Morda se bo za nočoj zadovoljil...«

Šla sta skupaj ven. Ivanka se je ozirala, kot da išče koga.

»Pustite ga, Joa... Saj se Vam bo še preveč zapletel pod noge. To vam je ptič. Zdi se len, brezbržen, toda ob pravem času ima

srce na pravem mestu. Sam sem ga videl, kako je ustrahoval krdelo napadalcev s starim kresilnikom in zarjavim nožem.«

Zunaj jo je prijel pod pazduho in skupaj sta šla po drevoredu. Na glavni cesti sta opazila sledove koles tovornega avtomobila in smer, obrnjeno proti Londonu.

Pred vilo sta se ustavila.

»Se vidi od tu okno vaše sobe?« jo je vprašal.

Dekle mu je pokazalo.

»V zadnjem nadstropju je, tem bolj,« je ugotavljal mladenič.

»In v sobi poleg z belimi zavesami, kdo spi tam?«

»Kuharica... kadar jo imamo. Zdaj pa je ne držimo več, zato je soba prazna.«

Clifford je natanko opazoval pročelje vile. Strah se mu je obudil, ko je ugotovil, da je lahko priplezati do Ivankinega okna. Čev s strešnega žleba je tekla tik okna. Pri tistih zlodejevih kitajskih plezačih je vse mogoče.

Clifford je počakal, da so se zaprla vrata za zaročenko, nato šele se je obrnil proti domu. Prav nič ni bil miren. Doma je našel v kuhinji Joa, ki se je prepiral z ujetim kitajcem.

»Prav nič noče povedati ta opica,« je začel starina, ko je slišal prišleca. »Toda jaz ga dobro poznam. Imenuje se Ku-Ciang. Delal je v rudnikih Fwenh. Če koga samo enkrat vidim, mi ne uide več iz spomina. E, spomin pa imam, kaj ne, Cliff? Ko sem mu povedal, kdo je, nisem izvil iz njega niti besedice, kakor da bi trl vodo v mlinu. Saj tudi ti ne boš nič povlekel iz njega...«

»Pojdi, pojdi kadit pipo tja v sobo,« ga je porinil skozi vrata. Nato je počepnil k ranjencu, ki je še vedno ležal na tleh.

(Dalje)

ŽENSKI KOTIČEK

DOBRO IN SLABO MESO

Če želite spoznati razliko med dobrim in slabim mesom, se morate držati naslednjih pravil: 1. zdravo meso je jedrovito, bolno meso je mehko in mokrotvo; 2. bledovijoličasta barva mesa je znak, da žival ni bila zdrava. Meso zdrave živine je marmornasto mesu je bela in čvrsta, na bolnem je mehka, vode in prepreženo z maščobo; 3. maščoba na zdravem na in rumene barve; 4. zdravo meso komaj diši in pri kuhanju ne izgubi mnogo na teži, slabo pa se zelo vkuha.

NAS RECEPT: SIR

Kvašeni cmoki. Potrebujemo: ½ kg moke, 1 rumenjaka, 3 dkg masla, 3 dkg kvasa, 10 dkg sladkorja, ¼ litra mleka, 20 dkg naribanega sira, 5 dkg rozin, limonino lupino in vanilijin prašek. Napravi kvašeno testo z rozinami in pusti, da vzhaja. Vzhajano testo oblikuj v cmoke, kuhaj v slani vodi 10 minut, nato jih zavij v z mastjo namazan prtč in kuhaj ¾ ure. Kuhane cmoke zabeli s prepraženimi drobtinami in potresi s sladkorjem, ki si ga zmešala s cimetom. **Sirove štručke.** Potrebujemo: 3 dkg masla, 1 rumenjaka, skodelico mleka, skodelico zdroba, 15 dkg naribanega sira in 1 beljak. Penasto vmešaj maslo, rumenjaka, mleko, zdrob, sir in beljak ter pusti, da se zdrob napoji. Nato štručke stresi v z mastjo namazan prtč in kuhaj pol ure. Kuhane jih zreži na rezine z nitko, potresi s sladkorjem in serviraj z jabolčno kremo ali kompotom. **Sirovi keksi.** Potrebujemo: 60 dkg moke, 25 dkg sira, 5 dkg masla, 15 dkg sladkorja, 1 pecilni prašek, limonino lupino ali vanilijo. Maslo, sladkor in nariban sir zmešaj s presejano moko in pecilnim praškom; nato doliješ po potrebi mleko. Kekse oblikuješ in spečeš v srednje topli pečici. **Sirov narastek.** Potrebujemo: ½ litra mleka, ščepec soli, 18 dkg zdroba, 5 dkg masla, 10 dkg sladkorja, 1 rumenjaka in beljak, 15 dkg naribanega sira, mast in drobtine. Zdrob denes v osoljeno vrelo mleko in ga do gostega skuhaš. Maslo, rumenjake in sladkor penasto vmešaj, dodaš nariban sir, limonino lupino, sneg beljaka in ohlajen zdrob. Zmes denes v z mastjo namazan in z drobtinami potresen pekač in pečeš 1 uro. Narastek serviraj z vročim malinovim sokom ali s kompotom.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29477